<u>बायोगॅस प्रकल्प</u>

कचरा व्यवस्थापन ही सर्वांना भेडसावणारी जटील समस्या आहे. यावर उपाय म्हणुन येरवडा मध्यवर्ती कारागृहातील ओल्या कच-यापासून बायोगॅस निर्मिती करण्यासाठी म.न.पा. पुणे यांचे समन्वयातुन ñबायोगॅस प्रकल्पò उभारण्यात आला आहे. सदर प्रकल्प डॉ. शरद काळे, शास्त्रज्ञ, भाभा ॲटोमिक रिसर्च सेंटर, मुंबई यांचे मार्गदर्शनाखाली कार्यान्वित करण्यात आला आहे.

येरवडा कारागृहाचे ८०० चौ.मी. क्षेत्रात अंदाजे रु. ९० लक्ष खर्चाच्या या प्रकल्पाचे ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांचे शुभहस्ते व श्रीमती मीरां बोरवणकर,अपर पोलीस महासंचालक व कारागृह महानिरीक्षक यांचे उपस्थितीत भुमीपूजन करण्यात आले होते.

कच-यापासून प्रदुषण टाळुन पर्यावरणाचा योग्य समतोल राखत अपारंपारिक ऊर्जा निर्मिती केल्याने कारागृह विभागाचे ñसुधारणा व पुनर्वसनò या ब्रीद वाक्यानुसार बंदयांना काम, ज्ञान आणि स्वयंपाकासाठी इंधन म्हणुन गॅस निर्मिती होत आहे. या बायोगॅस प्रकल्पाकरीता कारागृह व म.न.पा. यांचेकडील दररोज ५ टन ओला कचरा वापरण्यात येणार असुन त्यातुन दररोज १४० किलो (अंदाजे १० सिलेंडर) बायोगॅस निर्मिती होणार आहे. यामुळे कारागृह प्रशासनाच्या दरमहा रु. ३ लक्ष खर्चाची बचत होणार आहे. बायोगॅस प्रकल्पातुन बाहेर पडणा-या स्लरीपासून कारागृह शेतीसाठी उपयुक्त सेंद्रीय खत देखील उपलब्ध होणार आहे. प्रदुषण टाळुन निसर्ग संपत्तीचे जतन करत शासकीय जमीनीवरील कारागृह प्रक्षेत्रावर उभारण्यात आलेला हा बायोगॅस प्रकल्प सर्वांना मार्गदर्शक ठरेल.

सदर प्रकल्पाची उभारणी श्री. जनार्दन निमसे, जे.के. इंजिनिअर्स, पुणे यांनी योग्य व वेळेत पूर्ण केली आहे. सदर बायोगॅस प्रकल्प कार्यान्वित करण्यासाठी श्री. प्रमोद यादव, विशेष कार्याधिकारी म.न.पा. पुणे, श्री. राजेंद्र धामने, कारागृह उपमहानिरीक्षक, श्री. योगेश देसाई, अधीक्षक तसेच श्री. ज्ञानेश्वर खरात, तुरुंग अधिकारी यांनी विशेष योगदान दिले आहे.

अळींबी उत्पादन प्रकल्प

महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे अंतर्गत ñराष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान योजनेतुनò येरवडा खुले कारागृह येथे ñअळींबी उत्पादन प्रकल्पò कार्यान्वित करण्यात आला आहे. सदर प्रकल्प १०० टक्के अनुदानातील एकुण रु. २० लक्ष रक्कमेतुन उभारण्यात आला आहे. केंद्रीय कृषी मंत्रालयातील सह सचिव श्री. संजीव चोप्रा (भा.प्र.से.) यांनी कारागृह विभागाच्या भेटी दरम्यान केलेल्या मार्गदर्शनानुसार तत्कालिन आयुक्त, कृषी श्री. उमाकांत दांगट व श्री. विकास देशमुख, आयुक्त, कृषी (भा.प्र.से.) यांनी प्रकल्प उभारणीसाठी अनुदान उपलब्ध करुन देऊन विशेष योगदान दिलेले आहे.

सदर प्रकल्प कार्यान्वित करणेपूर्वी कारागृहातील कृषी पर्यवेक्षक, कुषी सहायक, रक्षक यांनी कृषी महाविद्यालय, पुणे येथे अळींबी उत्पादन तंत्रज्ञान प्रशिक्षण पुर्ण केले असुन त्यांनी कारागृहातील बंदयांना देखील प्रशिक्षित केले आहे.

शेती पूरक जोडधंदयामुळे कारागृह बंदयांना रोजगार निर्मिती झाली आहे. कारागृह विभागाचे ñसुधारणा व पुनर्वसनò या ब्रीद वाक्यानुसार बंदयांना परिपूर्ण माहिती व तंत्रज्ञान आत्मसात झाल्याने त्यांना शिक्षा समाप्ती नंतर स्वयंपूर्ण व सक्षम होण्यास मदत होणार आहे. सदर प्रकल्पाची वार्षीक १० ते १२ टन अळींबी उत्पादन क्षमता आहे. उत्पादित अळींबी पुणे शहरातील हॉटेल्स, मॉल व कारागृह विक्री केंद्रातुन विक्री करुन कारागृह उत्पन्नात वाढ होणार आहे. अळींबी उपलब्धतेकरीता येरवडा खुले कारागृह येथे **०२०-२६६९४०५१** या दुरध्वनीवर संपर्क साधावा.

सदर अळींबी उत्पादन प्रकल्पाची उभारणी श्री. अनिल वनारसे, स्प्राऊट कन्सल्टन्सी सर्व्हीसेस, पुणे यांनी केली असुन प्रकल्प उभारणीसाठी कारागृह उपमहानिरीक्षक श्री. राजेंद्र धामने व अधीक्षक, तुरुंगाधिकारी आणि कृषी कर्मचारी येरवडा खुले कारागृह यांनी विशेष परिश्रम घेतले आहेत.